

Protestpoëzie met een lach.

Over *Verzachtende omstandigheden* van Lotte Dodion

Anne Louïse van den Dool

In een wereld waarin de protesten tegen genocide, femicide, ecocide en andere wereldrampen om onze aandacht strijden, is het soms lastig het hoofd emotioneel boven water te houden. Dat besepte ongetwijfeld ook Lotte Dodion, die in *Verzachtende omstandigheden* naar verschillende manieren zoekt om hoop te houden. Het resultaat is een veelkantige en tegelijkertijd toegankelijke bundel, die soms wellicht wat te ver doorslaat in zijn humoristische taalspel.

De afgelopen maanden heb ik in het publieke debat meerdere stemmen hardop zien zoeken naar een goede definitie van het woord hoop, dat verder gaat dan een ‘verlangen of wens dat iets aangenaams werkelijkheid zal worden’, zoals Van Dale het omschrijft. In de oorspronkelijke betekenis klinkt het woord wat te afwachtend, vinden velen (*op hoop van zegen!*), terwijl we nu juist collectief staan te springen om handvatten waarmee we zelf aan de slag kunnen om de wereld een stukje beter te maken.

Ook dichter Lotte Dodion heeft die hartenkreet duidelijk gehoord. In haar tweede bundel *Verzachtende omstandigheden*, opvolger van haar gelauwerde debuut *Kanonnenvlees* (2016), onderzoekt zij hoop als verschijnsel dat ons overeind houdt in donkere tijden. Daarvoor kiest ze tal van verschillende vormen, alsof ze iedereen graag iets te bieden wil hebben: van een Q&A (‘Na hoeveel huilbeurten moet ik hoop weggooien?’) tot een gebed (‘wie bestaat uit / water zal de zondvloed in zich / dragen’), van een klantenservicegesprek (‘*Blijf aan de lijn. Al onze medewerkers zijn momenteel bezet*’) tot manifest (‘je bent dus je bent vrij’) en zelfs zogenaamd verloren

gegane verzen uit het werk van Homerus ('Toen de aarde nog roodgloeiend was / en vers en vonkend om haar as / begon te draaien, / kwamen de goden samen / om haar koers te bepalen').

Thema's van onze tijd

Zo'n grote variatie in vorm zou je als lezer het gevoel kunnen geven dat het grote aantal gedichten – de bundel telt maar liefst 119 pagina's – een weinig samenhangend geheel vormen. Toch verliest Dodion nooit het hoofddoel van haar bundel uit het oog: op een hoopvolle manier reflecteren op de grote thema's van onze tijd, zoals de situatie in Gaza, almaar groeiende vluchtelingenstromen, geweld tegen vrouwen en het achteruit hollen van de staat van het klimaat.

Daarbij schroomt ze expliciet activisme niet. Neem bijvoorbeeld het gedicht 'Een inwoner van Gaza roept de elementen aan', waarin ze zich tot aarde, vuur, water en lucht wendt: 'Ik zie hoe zwaar het je valt het gewicht van de wereld te dragen, / maar ik vraag je: houd vol'. Of het direct daarop volgende gedicht, getiteld 'Gazal tegen het vergeten': 'Europa. Open ogen. Mond vol mensenrechten. Eindeloos / academisch kwartiertje. We leren het nooit.'

Verzachtende omstandigheden is gelukkig niet alleen maar opgebouwd rondom het aanwijzen van schuldigen. Dodion geeft haar lezers ook graag wapens in handen om de tegenstander mee te lijf te gaan: ze biedt protestliederen die we gezamenlijk kunnen scanderen tijdens onze strijd ('Maak van je hart een stakingspost / waarin je kost wat kost je vuur / brandend houdt'). Meerdere gedichten hebben de vorm van instructies, met tal van gebiedende wijzen die ons vragen niet bij de pakken neer te zitten, maar ons vurig op te stellen in de strijd tegen het kwaad.

Levenslust en humor

Voor wie dat zwaar op de hand voelt, wees gerust: Dodions poëzie is niet alleen vol levenslust, maar ook vol humor. Zo laat ze lokale politici het spel '1 2 3 ik was het nie' spelen, waarbij ze de geblinddoekte Justitia voor de gek proberen te houden door stokstijf stil te staan wanneer zij in de raadszaal rondkijkt, enkel wijzend naar elkaar. In het gedicht 'Emotiemanègement' (jazeke) kruipt een paard voor de verandering eens op de rug van een mens, omdat die het ik 'voor zijn nachtmerrie aanzag'. In een van de laatste gedichten van de bundel – een van de hoogtepunten – legt Maria de engel Gabriël het concept consent uit, waarbij ze ingaat op de verschillende aspecten

van instemming waaraan de engel zich bij de bezwangering van het kindeke Jezus niet bepaald gehouden heeft ('Kan ik deze zoon nog aborteren en zo ja, tot wanneer?').

Soms schiet Dodion wat door in haar joligheid: in één gedicht rijgt zij de neologismen planthaving, buurtstof, veranda'ring, uitlachgasvrij, crèchendo's, droomzorgcentra, lultolerantie, muisvestiging en zoekkomst in één lange opsomming aan elkaar. Ook in de vorm is het poëtische soms wat verder te zoeken: bovengenoemd gedicht over Maria heeft in de opmaak meer weg van een prozatekst.

Lastige vragen

Zo laat *Verzachtende omstandigheden* mij als recensent achter met een aantal lastige vragen. Wanneer wordt grappig bedoelde poëzie flauw, of is humor juist noodzakelijk als je naar toegankelijkheid streeft? Mag poëzie zoveel instructies opleggen, of noemen we dat juist houvast? Vinden we het prettig als poëzie een concreet antwoord wil bieden op de vragen die in de samenleving spelen, of zijn we van zulke maatschappelijke bemoeienis in zo'n expliciete vorm juist een beetje vies?

Het antwoord kan zomaar per lezer verschillen, en dus is deze vragenstroom vooral een uitnodiging om zelf *Verzachtende omstandigheden* ter hand te nemen. Juist door de variatie in vormen en thema's is er voor iedereen wel iets in deze bundel te vinden wat resoneert.

BIBLIOGRAFIE

Lotte Dodion, *Verzachtende omstandigheden*. Atlas Contact, Amsterdam, 2025.